

بررسی مدیریت امنیت اجتماعی از منظر آیت‌الله مهدوی کنی (ره)

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۵/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۰/۱

حسن شهباز*^۱

حمید هوشنگی^۲

چکیده

امنیت یکی از ابتدایی‌ترین نیازهای بشر از زمان آغاز زندگی بوده است، پس تأکید و تمرکز بر این مسئله از اهمیت بالایی برخوردار است. امروزه با توجه به جایگاه جهانی و منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران لزوم توجه به این مهم بسیار مشهود و واضح است؛ اما بیشتر پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه مطالعات امنیت به نوعی در چارچوب مطالعات غربی صورت گرفته‌اند و کمبود مطالعات بومی به طور محسوس دیده می‌شود. یکی از راه‌های پوشش کمبود موجود، بررسی سیره مدیریت امنیتی افراد مؤثر در تاریخ انقلاب اسلامی است. آیت‌الله مهدوی کنی (ره) به عنوان یکی از شخصیت‌های برجسته و مؤثر در انقلاب اسلامی، مسئولیت‌های مهمی در وزارت کشور و کمیته انقلاب اسلامی داشتند. در پژوهش حاضر به این سؤال پاسخ داده می‌شود که نحوه مدیریت امنیت اجتماعی آیت‌الله مهدوی کنی (ره) در انقلاب اسلامی چگونه بوده است و چه مؤلفه‌هایی مدنظر ایشان قرار داشته است؟ محققان با بررسی منابع حوزه امنیت و اتخاذ روش تحلیل محتوا در سیره ایشان، به این نتیجه رسیده‌اند که ایشان ذیل امنیت اجتماعی مؤلفه‌هایی از قبیل رسانه، هویت، عدالت، شکاف و نظم اجتماعی را مهم انگاشته‌اند و معتقد بودند برای ایجاد آن، ابتدا باید سراغ مؤلفه‌های مذکور رفت و تا هنگامی که در این حوزه‌ها آسیب وجود داشته باشد، نمی‌توان گفت امنیت اجتماعی در وضعیت مطلوبی قرار دارد.

واژگان کلیدی: امنیت، آیت‌الله مهدوی کنی، امنیت اجتماعی، جامعه.

مقاله پژوهشی

صفحه ۳۶۴-۳۳۷

۱. دانشجوی دوره کارشناسی ارشد معارف اسلامی و علوم سیاسی دانشگاه امام صادق (ع)

(نویسنده مسئول: Shahbaz.isu@gmail.com)

۲. استادیار دانشگاه امام صادق (ع) (houshanghi@isu.ac.ir)

مقدمه

مسئله امنیت در هر برهه‌ای از تاریخ، از مسائل مهم و حیاتی زندگی فردی و اجتماعی به شمار می‌رفت. یکی از ابعاد امنیت، امنیت اجتماعی است. امنیت اجتماعی ناشی از عدم تطابق مرزهای دولت‌ها و مرزهای اجتماعی و توجه به ملت بجای دولت به‌عنوان مرجع امنیت است (بوزان، ۱۳۷۸: ۱۸۳). اندیشمندان اجتماعی معتقدند بستر اجتماعی با دخل و تصرف در ابعاد امنیت اجتماعی، تصویر و مفهوم امنیت را در هر جامعه‌ای متحول می‌سازد بنابراین تنها راه شناخت بومی امنیت مراجعه به مبادی اسلامی، تحلیل سیره رهبران و سپس تعریف امنیت از درون آن‌هاست که در حکم متن اجتماعی امنیت هستند (کریمایی، ۱۳۸۴: ۱۴۳). کارشناسان حوزه مطالعات امنیت معتقدند که در حوزه مطالعات و پژوهش‌های بومی در این حوزه، اقدام قابل توجهی صورت نگرفته است به طوری که امروزه، یکی از مهم‌ترین مشکلاتی که پژوهشگران حوزه مطالعات امنیت با آن مواجه‌اند، کمبود منابع و آثار مربوط به این حوزه با رویکرد بومی است.

یکی از مهم‌ترین راهبردهای مهم جهت نیل به هدف مذکور تحلیل سیره مدیریت سیاسی - امنیتی افراد شاخص در تاریخ اسلام و تاریخ انقلاب است. در این مقاله با بررسی آثار مربوط به آیت‌الله مهدوی‌کنی، سعی شد قدمی در این مسیر مهم برداشته شود. علی‌رغم نقش پررنگ آیت‌الله مهدوی‌کنی در تاریخ انقلاب اسلامی به‌ویژه در سال‌های ابتدایی که ایشان در مناصب مهم دولتی از جمله کمیته‌ی انقلاب اسلامی، وزارت کشور، نخست‌وزیری و... مسئولیت داشته‌اند و به گفته مقام معظم رهبری همه‌جا و همه‌وقت در موضع یک عالم دینی و یک سیاست‌مدار صادق و یک انقلابی صریح ظاهر شدند، اما در باب سیره سیاسی ایشان کار پژوهشی کمتری صورت گرفته است (افتخاری و موحدیان، ۱۳۹۶: ۳۹)؛ بنابراین با عطف به این نکته، سؤال اصلی پژوهش حاضر عبارت است نحوه مدیریت امنیت اجتماعی در سیره سیاسی - امنیتی آیت‌الله مهدوی‌کنی چگونه بوده است و کدام یک از مؤلفه‌ها و ابعاد امنیت اجتماعی در دیدگاه ایشان از اهمیت بیشتری برخوردار بوده است؟

الف - پیشینه تحقیق

با تأمل در متون موجود، مشخص می‌شود که نویسندگان حوزه مطالعات امنیت اجتماعی مؤلفه‌های مختلفی از این بعد امنیت را مدنظر دارند، در این مقاله از رهگذر بررسی محتوایی برخی از آثار موجود، می‌توان به موارد زیر اشاره نمود که عبارت‌اند از:

جدول ۱: منابع بررسی شده جهت استخراج شاخص‌ها و تهدیدات امنیت اجتماعی

ردیف	نام اثر	نگارنده / گردآورنده	شاخص‌ها	صفحه
۱	اولویت‌بندی وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی و رتبه‌بندی استان‌های کشور از نظر سطح امنیت اجتماعی با استفاده از روش تحلیل رابطه‌ای خاکستری (GRA)	علی محمدی یاسر امیری محمود جبر (۱۳۹۳)	قتل ضرب و جرح سرقت تصادفات درون‌شهری و برون‌شهری اعتیاد فعالیت‌های قاچاقچیان در زمینه مواد مخدر	۱۹
۲	بررسی شاخص‌های امنیت اجتماعی از منظر آیت‌الله سید علی خامنه‌ای	فریبا شایگان (۱۳۹۱)	آرامش روانی احساس امنیت احساس وجود ملجأ مطمئن در برابر ظلم محیط امن برای فعالیت وجود عدالت اجتماعی حفظ هویت امکان عبادت خداوند همزیستی اقوام مختلف آزادی	۱۳۴
۳	امنیت اجتماعی و ارائه الگوی سنجش آن	حمید امانت (۱۳۹۰)	اجتماعات غیرقانونی جرایم سازمان‌یافته سرقت قتل خودکشی توزیع ناعادلانه ثروت درگیری و نزاع در سطح شهر حضور ارادل‌واو باش در سطح شهر حس وطن‌دوستی مهاجرت نخبگانی طلاق قاچاق سلاح و مهمات	۱۶۶

ادامه جدول ۱: منابع بررسی شده جهت استخراج شاخص‌ها و تهدیدات امنیت اجتماعی

ردیف	نام اثر	نگارنده/گردآورنده	شاخص‌ها	صفحه
۴	اولویت‌بندی تهدیدات امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران با روش تحلیل سلسه‌مراتبی	حسین بختیاری علی صالح نیا (۱۳۹۷)	تأثیرات گروه‌های معاند سیاسی بحران‌های ناشی از فناوری‌های جدید بحران هویت آسیب‌های اجتماعی بحران‌های قومیتی و مذهبی بحران‌های ناظر بر حاکمیت ملی بحران ارزش‌ها و فرهنگ ناهنجار	۲۶۵
۵	عوامل بهبود امنیت اجتماعی از منظر روستاییان	وکیل حیدری ساربان (۱۳۹۴)	تحقق عدالت اجتماعی و پابندی به ارزش‌ها تعلقات روانی و آرامش روحی و روانی بهبود رفاه اقتصادی و اقدام مداخله‌ای دولت تقویت سرمایه اجتماعی و ظرفیت‌های شناختی	۱۳۴

منبع: نگارندگان

در جدول شماره ۱ به جز مورد شماره دوم، آثار دیگری که به آن‌ها اشاره شد، صرفاً از جایگاه تحلیل نظری به تقسیم‌بندی مؤلفه‌های امنیت اجتماعی پرداخته‌اند و رویکرد بومی در آن‌ها به چشم نمی‌خورد. همچنین هرکدام از این آثار تقسیم‌بندی متفاوتی از امنیت را مدنظر قرار داده و به‌نوعی بررسی جامع از ابعاد امنیت اجتماعی در آن‌ها دیده نمی‌شود. در خصوص مورد شماره دوم باید گفت که اگرچه در این اثر، قدمی در راستای مطالعات بومی امنیت برداشته شده است اما از آنجایی که هدف ما بررسی سیره افراد مختلف است، لذا می‌توان گفت که این مورد، با مقاله حاضر در یک راستا قرار خواهند گرفت. ولی تفاوت میان این دو اثر آن است که مسئله امنیت اجتماعی در مورد مذکور از دیدگاه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای و در پژوهش حاضر از منظر آیت‌الله مهدوی کنی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است که هرکدام می‌تواند برای رسیدن به هدف مطالعات بومی امنیت، مکمل یکدیگر باشند.

در جدول شماره ۲ به آثاری اشاره شد که در خصوص سیره سیاسی، امنیتی، مدیریتی، فرهنگی و اخلاقی آیت‌الله مهدوی کنی به تحلیل پرداخته‌اند؛ اما این آثار یا جنبه خاصی از سیره ایشان را مورد بررسی قرار دادند و یا اینکه با اتخاذ نگاهی جامع، سیره ایشان را تحلیل کرده‌اند و از بررسی موشکافانه خودداری نموده‌اند. مثلاً در کتاب نقطه آغاز در اخلاق عملی، صرفاً مباحث اخلاقی

موردبررسی قرار می‌گیرد و یا اثر دیگری بانام سیاست اخلاقی و اخلاق سیاسی است که کتابی ارزشمند در خصوص بیانات آیت‌الله مهدوی کنی در خطبه‌های نماز جمعه می‌باشد اما نیاز وجود به نگاهی تحلیلی در این کتاب به چشم می‌خورد.

جدول ۲: منابع بررسی شده در خصوص آیت‌الله مهدوی کنی (ره)

ردیف	نام اثر	نگارنده/گردآورنده	معرفی اجمالی
۱	نقطه‌های آغاز در اخلاق عملی	آیت‌الله مهدوی کنی (ره)	تقسیم‌بندی اخلاق به سه قسمت نظری، تطبیقی و عملی و تفصیل در بخش اخلاق عملی
۲	تاریخ شفاهی مسجد جلیلی	پروین قدسی زاد	گزارشی از فعالیت‌های سیاسی آیت‌الله مهدوی کنی در دوران قبل و اوایل انقلاب اسلامی
۳	خاطرات آیت‌الله مهدوی کنی	دکتر غلامرضا خواجه سروی	تدوین خاطرات زندگی فردی، اجتماعی و سیاسی آیت‌الله مهدوی کنی در زمان حیات ایشان.
۴	سیاست اخلاقی و اخلاق سیاسی	دکتر نادر جعفری هفت‌خانی	گردآوری مجموع سخنرانی‌های آیت‌الله مهدوی کنی خصوصاً سخنرانی‌های ایشان در نماز جمعه تهران
۵	نشریه شاهد یاران	دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله مهدوی کنی	مجموع مصاحبه‌هایی که توسط دفتر حفظ و نشر آیت‌الله مهدوی کنی از افرادی که در بخش‌های مختلف در کنار ایشان بوده‌اند.
۶	آیت‌الله مهدوی در آینه رسانه‌ها	دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله مهدوی کنی	نرم‌افزاری که تمامی سخنرانی‌ها و پیام‌ها و دیدگاه‌های آیت‌الله مهدوی کنی موجود در رسانه‌ها، از اول پیروزی انقلاب اسلامی تا زمان رحلت ایشان را جمع‌آوری کرده است.
۷	ابعاد مفهومی مدارای سیاسی در جامعه اسلامی با تأکید بر سیره آیت‌الله مهدوی کنی (ره)	اصغر افتخاری میلاد موحدیان	تحلیل مدارای سیاسی از منظر آیت‌الله مهدوی کنی

در پژوهش حاضر جنبه‌های مختلفی از ابعاد امنیت اجتماعی اعم از رسانه، اجتماع، هویت، عدالت و نظم اجتماعی، از سیره آیت‌الله مهدوی کنی باهدف کالبدشکافی مؤلفه‌های امنیت اجتماعی برای رسیدن به سیره مدیریت امنیت اجتماعی ایشان، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است؛ بنابراین با دقت در مطالعات و پژوهش‌های صورت گرفته در جدول شماره ۱ و جدول شماره ۲، تفاوت پژوهش

حاضر با سایر آثار مشخص خواهد شد بدین صورت که در این مقاله، با اتخاذ رویکردی جامع و تلفیق مفاهیم نظری در آثار مربوط به مطالعات امنیت اجتماعی و مطالب استخراج شده از سیره آیت‌الله مهدوی‌کنی سعی شد؛ هم به نگاهی جامع و کلی از ایشان در خصوص مدیریت امنیت اجتماعی رسید و هم دیدگاه ایشان را به صورت دقیق‌تر و جزئی‌تر نسبت به مؤلفه‌های مختلف آن فهم نماییم.

ب- تعریف مفاهیم و مبانی نظری

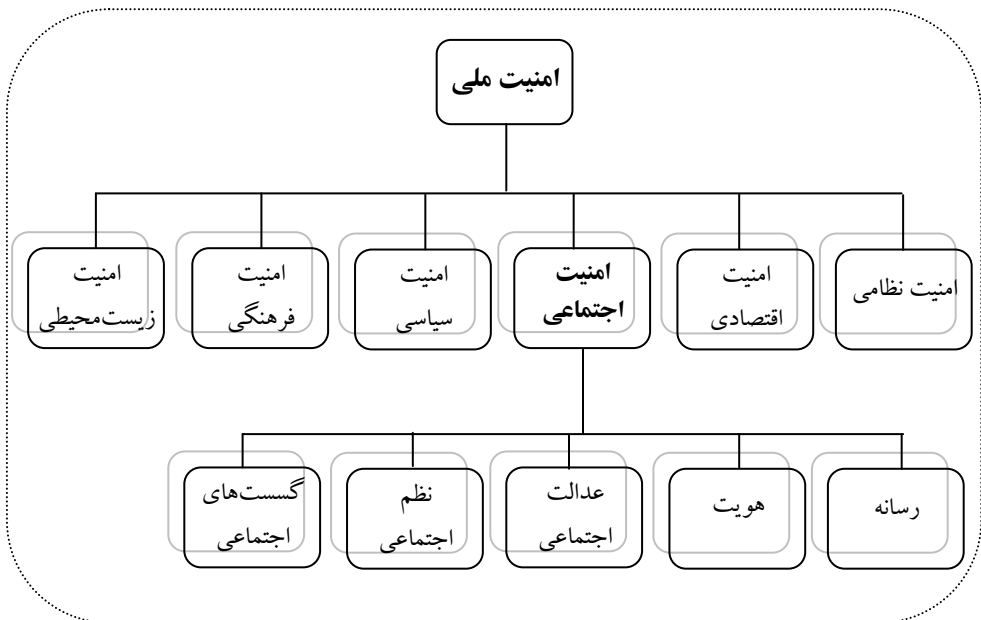
۱- امنیت

امنیت به معنای اولیه عبارت است از صیانت نفس از خطرهای احتمالی که جان آدمی را تهدید می‌کند. اگرچه این واژه را بسیار مختلف و با در نظر گرفتن ابعاد و شرایط گوناگون در جامعه تعریف کرده‌اند، عنصر صیانت نفس و حفظ جان را اختیار می‌کند؛ درحالی‌که جان لاک حفظ اموال و دارایی را اولویت می‌بخشد (اشتراس، ۱۳۷۳: ۶۲)؛ در تعریفی دیگر آمده است که امنیت، ارزش و موقعیتی است که فرد یا کشور می‌تواند به میزان کمتر یا بیشتر از آن برخوردار باشد، اما هیچ‌گاه نمی‌توان از امنیت مطلق سخن گفت (روشندل، ۱۳۷۴: ۱۴)؛ اما در دیدگاهی جامع‌تر این‌گونه بیان می‌شود که امنیت را باید در دو ساحت سلبی و ایجابی تعریف نمود. در نگاه سلبی که از دوران جنگ‌های جهانی اول و دوم شکل گرفته‌اند، برافزایش قدرت بازیگران تأکید دارد به طوری که هر کشوری در راستای کاهش تهدیدات نسبت به خود تلاش می‌کند؛ اما در گفتمان ایجابی تأکید بر رضایتمندی جامعه از حاکمیت است به طوری که امنیت در سایه رضایتمندی ایجاد می‌شود. در این دیدگاه افزایش قدرت سخت نفی نمی‌شود اما اصالت باقدرت نرم است و دولت‌ها تلاش می‌کنند در سایه ایجاد قدرت نرم به ثبات، امنیت و آرامش نائل آیند. از آنجایی که در تعریف گفتمان ایجابی از مقوله امنیت، واژه رضایتمندی مورد تأکید واقع شده است لذا امنیت اجتماعی و رضایتمندی جامعه را نسبت به ابعاد دیگر امنیت در اولویت قرار داده‌ایم و در این پژوهش، از بُعد اجتماعی امنیت و مدیریت آن، بحث خواهیم نمود.

۲- امنیت اجتماعی

در خصوص امنیت اجتماعی تعاریف مختلفی وجود دارد. به نظر برخی کارشناسان، امنیت اجتماعی به وسیله دولت و هیئت حاکمه و به نظر عده‌ای دیگر با مشارکت مردم در جامعه تعیین و اجرا می‌شود (افشار، ۱: ۱۳۸۷)؛ اما دیدگاه‌های نوین به طور عمده مبتنی بر مشارکت مردم هستند و

معتقدند بحث امنیت اجتماعی بحثی است که به بعد داخلی امنیت برمی‌گردد؛ یعنی مسائلی که در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، حقوقی و قضایی افراد جامعه با آن روبه‌رو هستند. این مسائل در چارچوب بحث امنیت اجتماعی قابل بررسی است و گاه ممکن است جایگاه امنیت فردی در مقابل امنیت جامعه قرار گیرد. امنیت فردی آرامش و آسایشی است که فرد بدون در نظر گرفتن امکانات جامعه و دولت برای خود فراهم می‌کند؛ اما امنیت اجتماعی عبارت‌اند از: آرامش و آسودگی خاطری که جامعه و نظام سیاسی برای اعضای خود ایجاد می‌کند (یزدانی و صادقی، ۱۳۸۹: ۵۱). با توجه به تعاریف متعددی که از امنیت اجتماعی وجود دارد، نهایتاً می‌توان این تعریف را ارائه نمود که: امنیت اجتماعی به‌عنوان یکی از ابعاد اساسی امنیت به شمار می‌رود به طوری که در آن، جامعه به‌عنوان مرجع امنیت تلقی شده و مؤلفه ایجاد امنیت برای شهروندان و میزان احساس و درک از آن، به عنوان یکی از پارادایم‌های سنجش امنیت اجتماعی در یک جامعه محسوب می‌گردد.

نمودار ۱: مؤلفه‌های مهم و حیاتی در امنیت اجتماعی

منبع: نگارندگان

اما نکته‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد آن است که برای بررسی دقیق امنیت، باید پس از اتخاذ تعریفی جامع از آن، به سراغ بررسی ابعاد و عوامل مؤثر بر آن و نیز شاخص‌های آن رفت؛ در مرحله

بعد، هر کدام از این ابعاد نیز می‌توانند دارای زیرمجموعه‌های متعددی باشند، لذا اگر قصد سنجش دقیق میزان امنیت را داریم باید به مراحل مذکور دقت نماییم. به همین جهت در این مقاله سعی شد مؤلفه‌های مهم و حیاتی در امنیت اجتماعی با تأکید بر منابع موجود و نیز دیدگاه آیت‌الله مهدوی‌کنی (ره) مورد بررسی قرار گیرند.

پ- روش تحقیق

تحلیل محتوا^۱ یک رویکرد تحقیقی مفید محسوب می‌گردد. در این رویکرد اجزاء یا بخش‌های مهم محتوای پیام داده‌های موجود شناسایی شده و مورد توجه قرار می‌گیرند و گاهی نیز با سایر آمار و ارقام مشابه در کل جامعه مقایسه می‌گردند. مطالعات موجود در این حیطه نشان می‌دهد که در گذشته در تحقیقات مرتبط با رسانه‌ها و تحلیل متون، تحقیقات کاربردی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی به‌طور وسیعی از تحلیل محتوا استفاده شده است؛ اما این رویکرد تا دهه‌های اخیر اغلب در تحقیقات کمی مورد استفاده قرار گرفته است. این تکنیک اغلب به محقق اجازه می‌دهد که توجه و تمرکز افراد، گروه‌ها، مؤسسات و جوامع را کشف و توصیف نماید (Lacy, and Fico, 2006,58).

در مجموع تحلیل محتوا را می‌توان به‌طور خیلی عینی و روشن، جستجوی معنای نمادین پیام‌ها توصیف کرد. احتمالاً اکثر تحلیلگران محتوا نیز چنین برداشتی دارند و به نظر می‌رسد این توصیف معقول باشد، زیرا حداقل یک تعریف گمراه‌کننده نیست و برای همه معنای واضحی دارد. به این ترتیب اگر در استفاده از تحلیل محتوا رویکردهای متعدد به مسئله‌ای واحد، نتایج مشابهی داشته باشد پژوهشگر نسبت به صحت یافته‌های موضوع مورد پژوهش مطمئن‌تر می‌گردد (عادل مهربان، ۱۳۹۴: ۴). محققین در این مقاله با توجه به منابع محدود از آثار آیت‌الله مهدوی‌کنی جهت استنباط از اندیشه فکری ایشان، از این روش استفاده نموده‌اند. یکی از مهم‌ترین خصوصیت بارز این پژوهش این می‌تواند باشد که نتیجه‌گیری و خروجی مطالب کاملاً منطبق بر دیدگاه آیت‌الله مهدوی‌کنی است و نگارندگان هیچ‌گونه ایده‌ای را بر داده‌ها تحمیل ننموده‌اند. اقداماتی که در این روش انجام شده است؛ به صورت زیر بیان می‌شود.

۱- تولید داده در موضوع

محققین برای دریافت داده‌های مورد نیاز با رجوع به برخی از آثاری که در خصوص سیره و

.....
1 . Content analysis

زندگی آیت‌الله مهدوی نگاشته شده است، سعی به استخراج داده‌های مربوط به موضوع پژوهش نموده‌اند. علت گزینش آثار زیر به این دلیل است که اولاً مباحث طرح شده در این آثار بیشترین قرابت موضوعی و مفهومی را با پژوهش حاضر دارند و ثانیاً به دلیل جامعیت این آثار، امکان بهره‌مندی بهتری از آن‌ها وجود دارد. مشخصات آثار مذکور در جدول شماره ۳ ذکر شده است.

جدول ۳: مشخصات منابع استفاده‌شده از سیره سیاسی-امنیتی آیت‌الله مهدوی کنی (ره)

ردیف	نام اثر	نگارنده (تدوین کننده)	کد اثر
۱	عقل و دین	محمد رضا مهدوی کنی	A
۲	علم و عمل ایمانی	محمد رضا مهدوی کنی	B
۳	خاطرات سیاسی آیت‌الله مهدوی کنی	غلامرضا خواجه سروی	C
۴	سیاست اخلاقی و اخلاق سیاسی	نادر جعفری هفت خوانی	D
۵	مجله شاهد یاران	دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله مهدوی کنی	E
۶	تاریخ شفاهی کمیته‌ی انقلاب اسلامی	سید علی هاشمی، مهدی رنجبر آذربایجان	F

منبع: نگارندگان

جدول ۴: کدگذاری مصاحبه‌های موجود در آرشیو دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله مهدوی کنی (ره)

ردیف	نام مصاحبه‌شونده	جایگاه و نقش مصاحبه‌شونده	تاریخ مصاحبه	کد
۱	مصاحبه از عزت‌الله مطهری	ایشان به علت شناخت کامل و جامع جناح‌ها و افراد مبارز علیه رژیم پهلوی، اطلاعات خوبی از نقش سیاسی آیت‌الله مهدوی کنی در قبل از پیروزی انقلاب اسلامی در ذهن دارند. هم‌چنین به علت حضور در کمیته موقت انقلاب اسلامی در حساس‌ترین برهه آن، خاطرات بی‌شماری برای پژوهشگران و علاقه‌مندان به ذهن سپرده‌اند.	۱۳۹۷/۲/۱۰	KA
۲	مصاحبه از آیت‌الله حائری شیرازی	ایشان از یاران صمیمی و قدیمی مرحوم آیت‌الله مهدوی کنی به شمار می‌رفت. وی از دوران تحصیل و مبارزه تا پایان حیات آن فقید سعید، با او همدل و همفکر بود و از این دوره طولانی، خاطراتی فراوان داشت.	۱۳۹۶/۱۰/۱۷	KB

ادامه جدول ۴: کدگذاری مصاحبه‌های موجود در آرشیو دفتر حفظ و نشر آثار

آیت الله مهدوی کنی (ره)

ردیف	نام مصاحبه‌شونده	جایگاه و نقش مصاحبه‌شونده	تاریخ مصاحبه	کد
۳	مصاحبه از سید هادی خسروشاهی	ایشان در سالیان آغازین دهه ۳۰ تبریز را به قصد قم ترک نمود و در همان ماه‌های آغازین مهاجرت، با مرحوم آیت‌الله مهدوی کنی آشنا شد. حاصل این آشنایی، نکات و خاطراتی است که در مصاحبه موجود از آن استفاده شده است.	۱۳۹۷/۲/۲۸	KC
۴	مصاحبه از دکتر اسدالله بادامچیان	ایشان از جمله چهره‌هایی است که با مرحوم آیت‌الله مهدوی کنی از دوران آغازین مبارزه انس داشته و در برخی ادوار او را همراهی کرده است.	۱۳۹۶/۱۲/۱۵	KD
۵	مصاحبه از دکتر آیت گودرزی	سردار آیت به سبب حضور در مسجد جلیلی، از فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی آیت‌الله مهدوی کنی (ره) در این مسجد، خاطرات بسیاری را در ذهن دارد. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، سردار آیت گودرزی در صف مبارزانی بود که به کمیته موقت انقلاب اسلامی پیوستند و آیت‌الله مهدوی کنی (ره) را در برقراری نظم و امنیت، یاری دادند. همکاری دیگر ایشان با سیاستمدار صادق، در ستاد پشتیبانی وامداد امام بوده است.	۱۳۹۶/۶/۴	KH
۶	مصاحبه از آیت‌الله جلالی خمینی	قبل از انقلاب، آیت‌الله جلالی خمینی به‌عنوان یک روحانی سیاسی و به‌واسطه امامت جماعت در مسجد نارمک، در قالب تشکل انقلابی جامعه روحانیت مبارز، با آیت‌الله مهدوی کنی در ارتباط بود. همچنین بعد از پیروزی انقلاب نیز ایشان از سوی آیت‌الله مهدوی کنی به‌عنوان مسئول کمیته منطقه ۵ انتخاب شد.	۱۳۹۷/۲/۲	KI

منبع: نگارندگان

۲- تهیه جداول معنایی

کدگذاری در تحلیل محتوا بر اساس مفاهیم و معانی موردنظر و عملیاتی نمودن متغیرها صورت می‌گیرد؛ بنابراین محقق به پالایش مفاهیم می‌پردازد و ارتباط موجود میان مفاهیم را به دست می‌آورد و از طریق کدگذاری یا طبقه‌بندی مفاهیم موردنظر، به عملیاتی نمودن بررسی محتوا دست می‌یابد (رضوانی ۱۳۸۹: ۴۲). در کدگذاری محتویات باید دقت لازم داشت؛ زیرا ممکن است کلمات افراد به گونه‌ای بیان شده باشد که حالت مبهم و دوپهلوی داشته باشد و به‌سادگی نتوان مقصود آن را تشخیص داد، خصوصاً سیاستمداران از کلمات دوپهلوی زیادی استفاده می‌کنند. در متون دینی نیز تشابهاتی وجود دارد؛ مانند آیات متشابه قرآن که موجب گمراهی افراد کم‌خرد گردید (رضوانی، ۱۳۸۹: ۴۲). در پژوهش حاضر، پس از طی مرحله موضوع شناسی به استخراج فیش‌های مربوطه در مکتوبات موجود از آیت‌الله مهدوی کنی پرداخته شده است. پس از استخراج فیش‌ها و یافتن دلالت‌های معنایی هر فیش، به پالایش آن‌ها خواهیم پرداخت تا مطالب مهم‌تر و مرتبط‌تر گزینش شود و سپس با کمک دلالت‌گذاری انجام‌شده، به برداشتی صحیح از دیدگاه آیت‌الله مهدوی کنی در خصوص سیره مدیریت امنیت اجتماعی ایشان برسیم. لازم به ذکر است که در باب بررسی این موضوع، نزدیک به ۹۸ فیش با محتوای امنیت به دست آمد. پس از پالایش فیش‌ها و سپس دسته‌بندی آن‌ها، حدود ۴۰ فیش در تحقیق مربوط به کار گرفته شده است.

ت- بررسی مؤلفه‌های مدیریت امنیت اجتماعی از منظر آیت‌الله مهدوی کنی (ره)

با تعمیق و پژوهش متمرکز در آثار مربوط به آیت‌الله مهدوی کنی، نهایتاً پنج مؤلفه امنیت اجتماعی استخراج شده است که عبارت‌اند از رسانه، عدالت اجتماعی، هویت، گسست‌های اجتماعی، نظم اجتماعی. لازم به ذکر است که در پژوهش حاضر، تمامی فیش‌های مربوط به امنیت اجتماعی از آثار آیت‌الله مهدوی کنی استخراج شده است به طوری که در این فیش‌ها فقط به ابعاد مذکور اشاره شده است و در آن‌ها ابعاد دیگر امنیت اجتماعی ذکر نشد. در این قسمت دیدگاه آیت‌الله مهدوی کنی را در خصوص هر کدام از موارد مذکور مورد تحلیل قرار خواهیم داد.

۱- رسانه

جدول ۵: رسانه به عنوان یکی از ابعاد امنیت اجتماعی از دیدگاه آیت‌الله مهدوی‌کنی (ره)

ردیف	فیش	منبع	دلالت	کد
۱	... تأسف حقیر این است که این مطالب (مردمی بودن مشروعیت ائمه معصومین) در مرکز تشیع گفته می‌شود. آن‌گاه که ما اعلام‌خطر می‌کنیم متوسل به مسئله آزادی بیان می‌شوند. بحث سر این نیست که مطالب بیان نشوند بلکه بحث این است که بی‌پایه‌ترین مطالب، از لحاظ سواد علمی به‌عنوان مطالب باارزش علمی به مخاطبی که آگاهی کافی ندارد ارائه می‌شود. این نوعی حیانت و تضییع حقوق آنان است.	C ۱۶۷	تأکید بر حاکمیت اخلاق در رسانه‌ها	۱
			پرهیز از انتشار اخبار و مطالب ناصحیح در فضای رسانه	۲
			عدم توهین به شعور مخاطب در فضای رسانه	۳
۲	... تربیت اسلامی اجازه‌ی تولید و پخش این مسائل را نمی‌دهد. فرهنگ قرآن و تربیت اسلامی این است که وجوه و نمونه‌های مثبت را برای مردم بگویید. چرا منفی‌ها برای مردم گفته می‌شود؟ مثبت‌ها را بگویید. شما حیثاً یک فیلم ژاپنی با این شکل پیدا نمی‌کنید که این‌قدر بی‌ادبی داشته باشد که فرزندان ما، دختران و پسران ما این‌طور بی‌ادبی‌ها را یاد بگیرند! گفته‌اند ادب را باید از بی‌ادبان آموخت ولی نباید بی‌ادبی را هم درس داد.	D ۱۳۰	تأکید بر فرهنگ و تربیت اسلامی از طریق نمایش وجوه و نمونه‌های مثبت از زندگی مسلمانان در رسانه	۴
۳	... این برنامه‌های طنزگونه، بدآموزی‌هایی هم داشته که مثلاً مردم ایران را که این‌قدر مهمان‌نوازند طوری نمایش داده‌اند که یک عده افرادی از میهمان بدشان می‌آید! درحالی‌که ایرانی‌ها اصلاً به میهمان‌نوازی معروف‌اند. حالا یک آدم خسیس و خبیثی را نمونه‌ی برنامه‌ها قرار دادن، مضر است؛ یا یک زن بددهانی را که آن‌طور با شوهرش برخورد می‌کند نمونه‌ی زن‌های ایرانی قرار دهند که زنان ما و دختران ما آن حرف‌های غلط را یاد بگیرند، این‌ها غلط است و با مسائل اسلامی همخوانی ندارد.	D ۱۳۸	تأکید بر فرهنگ و تربیت اسلامی	۵
			لزوم نمایش جلوه‌های واقعی زندگی مردم در رسانه‌ها	۶
			دقت در الگوهایی که در رسانه‌ها برای مردم معرفی می‌شوند.	۷

ادامه جدول ۵: رسانه به عنوان یکی از ابعاد امنیت اجتماعی از دیدگاه آیت‌الله مهدوی کنی (ره)

ردیف	فیش	منبع	دلالت	کد
۴	من معتقدم یکی از بینات انبیاء، آگاه کردن مردم است. مردم که آگاه شوند، می‌فهمند که در چه موقعیتی زندگی می‌کنند، در مقابل آن‌ها چه کسانی قرار گرفتند، چه کسانی خیرخواه آن‌ها هستند و چه کسانی حق آن‌ها را تضییع می‌کنند؟ و اصولاً می‌فهمند حق چیست و باطل چیست.	D ۱۳	لزوم نمایش مرزهای حق و باطل در رسانه جامعه اسلامی	۸
			دقت در آگاه‌سازی مردم بر اساس مبانی اسلامی	۹

منبع: نگارندگان

با تأمل بر دلالت‌های مطرح‌شده در جدول بالا، می‌توان نتیجه گرفت که آیت‌الله مهدوی کنی در خصوص رسانه که یکی از ابعاد تأمین امنیت اجتماعی است، چند مسئله را مهم و محوری می‌دانستند که عبارت‌اند از:

۱-۱- اخلاق در رسانه

«اخلاق» در حوزه رسانه‌ها، به‌ویژه اخلاق رسانه‌ای از جمله موضوعاتی است که در محیط‌های علمی ما چندان مورد بحث عالمانه و دستمایه تحقیق روشمند قرار نگرفته است. اخلاق رسانه‌ای، حوزه‌ای فرعی از اخلاق عملی است و خود عناوین و بخش‌های متعددی مثل اخلاق روزنامه‌نگاری، اخلاق رسانه‌های سمعی و بصری، اخلاق در محتوای فیلم، اخلاق در نمایش تئاتری، اخلاق در نقاشی و هنرهای تصویری، اخلاق در تألیف و انتشار کتاب و اخلاق در فضای مجازی (ایترنت) و... را در برمی‌گیرد (فولادی، ۱۳۸۹: ۱۲۰). آیت‌الله مهدوی کنی به‌عنوان فردی که اخلاق در اندیشه ایشان از جایگاه والایی برخوردار است، تأکید دارند که اصول اخلاقی، باید به زبان ساده با راه‌های مختلف که یکی از مهم‌ترین آن‌ها رسانه است، در جامعه پیاده‌سازی شود. البته در چارچوب قواعد و هنجارهای اسلامی باید برنامه‌هایی را متناسب با ذوق مخاطب تولید نمود تا بتوان اثر آن را در جامعه به‌طور گسترده مشاهده کرد (کد مربوط به ۱ و ۲ و ۳).

۱-۲- نمایش تأکید بر تربیت اسلامی در رسانه

حضرت امام خمینی (ره) بر اهمیت نقش رسانه در تربیت جامعه می‌فرمایند:

«اهمیت رسانه بیش از همه است؛ این دستگاه یک دستگاه تربیتی است، باید تمام اقشار ملت با این تربیت شوند، رسانه یک دانشگاه عمومی است... باید رسانه

دستگاهی باشد که بعد از چند سال تمام قشر ملت را روشن کند، تمام را مبارز بار بیاورد، تمام را متفکر بار بیاورد و... آنکه از همه خدمات‌ها بالاتر است، این است که نیروی انسانی ما را رشد بدهد و این به عهده مطبوعات است، این‌ها می‌توانند نیروی انسانی ما را تقویت کنند و تقویت صحیح کنند و خدمتشان ارزشمند باشد» (امام خمینی، ۱۳۹۸: ۳۵۵).

همچنین در دیدگاه آیت‌الله مهدوی‌کنی نیز می‌توان دید که ایشان اهمیت زیادی به نوع محتوای ارائه‌شده در رسانه قائل هستند و به‌نوعی محتوا را مقدم بر قالب و شکل می‌دانند؛ اما متأسفانه امروزه در برخی از قسمت‌های رسانه ملی دیده می‌شود که محتوا قربانی شکل و قالب می‌شود که این مسئله کاملاً خلاف دیدگاه آیت‌الله مهدوی‌کنی است (کد مربوط به ۴ و ۵).

۱-۳- اهمیت آگاهی بخشی صحیح به مردم از طریق رسانه

یکی از عواملی که میزان بالندگی یک جامعه به آن سنجیده می‌شود، سطح تفکر و نوع پیش‌ها و نگرش‌هایی که میان مردم یک جامعه وجود دارد، است. رسانه یکی از مهم‌ترین عواملی است که در این خصوص می‌تواند تأثیر چشمگیری داشته باشد. به عقیده نگارندگان برای رسیدن به این هدف، شایسته است که اولاً فضای آزاداندیشی در رسانه‌ها وجود داشته باشد و ثانیاً در آن، هدایت افکار عمومی بر مبنای اسلامی صورت گیرد (کد مربوط به ۸ و ۹).

۲- عدالت اجتماعی

جدول ۶: عدالت اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد امنیت اجتماعی از دیدگاه آیت‌الله مهدوی‌کنی (ره)

ردیف	فیش	منبع	دلالت	کد
۱	... تأسف حقیر این است که این مطالب (مردمی بودن مشروعیت ائمه معصومین) در مرکز تشیع گفته می‌شود. آن‌گه که ما اعلام‌خطر می‌کنیم متوسل به مسئله آزادی بیان می‌شوند. بحث سر این نیست که مطالب بیان نشوند بلکه بحث این است که بی‌پایه‌ترین مطالب، از لحاظ سواد علمی به‌عنوان مطالب باارزش علمی به مخاطبی که آگاهی کافی ندارد ارائه می‌شود. این نوعی حیانت و تزییع حقوق آنان است.	C ۱۶۷	تأکید بر حاکمیت اخلاق در رسانه‌ها	۱
			پرهیز از انتشار اخبار و مطالب ناصحیح در فضای رسانه	۲
			عدم توهین به شعور مخاطب در فضای رسانه	۳

ادامه جدول ۶: عدالت اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد امنیت اجتماعی از دیدگاه آیت‌الله مهدوی-

کنی(ره)

ردیف	فیش	منبع	دلالت	کد
۲	... تربیت اسلامی اجازه‌ی تولید و پخش این مسائل را نمی‌دهد. فرهنگ قرآن و تربیت اسلامی این است که وجوه و نمونه‌های مثبت را برای مردم بگویند. چرا منفی‌ها برای مردم گفته می‌شود؟ مثبت‌ها را بگویند. شما احیاناً یک فیلم ژاپنی با این شکل پیدا نمی‌کنید که این قدر بی‌ادبی داشته باشد که فرزندان ما، دختران و پسران ما این‌طور بی‌ادبی‌ها را یاد بگیرند! گفته‌اند ادب را باید از بی‌ادبان آموخت ولی نباید بی‌ادبی را هم درس داد.	D ۱۳۰	تأکید بر فرهنگ و تربیت اسلامی از طریق نمایش وجوه و نمونه‌های مثبت از زندگی مسلمانان در رسانه	۴
۳	... این برنامه‌های طنزگونه، بدآموزی‌هایی هم داشته که مثلاً مردم ایران را که این قدر مهمان‌نوازند طوری نمایش داده‌اند که یک عده افرادی از میهمان بدشان می‌آید! درحالی‌که ایرانی‌ها اصلاً به میهمان‌نوازی معروف‌اند. حالا یک آدم خسیس و خبیثی را نمونه‌ی برنامه‌ها قرار دادن، مضر است؛ یا یک زن بددهانی را که آن‌طور با شوهرش برخورد می‌کند نمونه‌ی زن‌های ایرانی قرار دهند که زنان ما و دختران ما آن حرف‌های غلط را یاد بگیرند، این‌ها غلط است و با مسائل اسلامی همخوانی ندارد	D ۱۳۸	تأکید بر فرهنگ و تربیت اسلامی	۵
			لزوم نمایش جلوه‌های واقعی زندگی مردم در رسانه‌ها	۶
			دقت در الگوهایی که در رسانه‌ها برای مردم معرفی می‌شوند.	۷
۴	من معتقدم یکی از بینات انبیاء، آگاه کردن مردم است. مردم که آگاه شوند، می‌فهمند که در چه موقعیتی زندگی می‌کنند، در مقابل آن‌ها چه کسانی قرار گرفتند، چه کسانی خیرخواه آن‌ها هستند و چه کسانی حق آن‌ها را تضییع می‌کنند؟ و اصولاً می‌فهمند حق چیست و باطل چیست.	D ۱۳	لزوم نمایش مرزهای حق و باطل در رسانه جامعه اسلامی	۸
			دقت در آگاه‌سازی مردم بر اساس مبانی اسلامی	۹

منبع: نگارندگان

با تأمل بر دلالت‌های مطرح‌شده در جدول بالا، می‌توان نتیجه گرفت که آیت‌الله مهدوی کنی در خصوص عدالت اجتماعی که یکی از ابعاد تأمین امنیت اجتماعی است، چند مسئله را مهم و محوری می‌دانستند:

۲-۱- نظارت دقیق بر میزان عملکرد افراد در سازمان‌ها

یکی از مسائل راهبردی جهت کنترل و کاهش فساد، نظارت دقیق بر عملکرد سازمان‌ها است. اگر به این مهم توجه جدی نشود، موجب وارد شدن آسیب‌های جبران‌ناپذیری به دستگاه حاکمیت خواهد شد. از دیدگاه آیت‌الله مهدوی می‌توان برداشت کرد که باید به سمت کاهش فساد و افزایش نظارت همگانی پیش رفت؛ به این معنا که نهادهای مدنی اعم از احزاب، جمعیت‌ها و رسانه‌های گروهی بتوانند بر عملکردها نظارت داشته باشند. همچنین اگر به قانون اساسی هم نگاهی بیندازیم خواهیم دید که از مجموع ۱۷۷ اصل قانون اساسی در ۲۱ اصل به صورت مستقیم و غیرمستقیم به انواع نظارت اشاره شده است که این مسئله حاکی از اهمیت بعد نظارت در کاهش فساد ساختاری جامعه است (کد مربوط به ۱۱ و ۱۷).

۲-۲- ایجاد عدالت در سایه تقدم ضوابط بر روابط

عدالت برای آدمی نه تنها نیازی مهم، بلکه خصلتی آرمانی، فطری و همیشگی بوده است. در نتیجه این امر همواره یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های بشر و از جمله مفاهیم بنیادین و محوری همه فیلسوفان و اندیشمندان به‌ویژه در عرصه سیاست بوده است. تحقق عدالت و استقرار عدل خواست دائمی انسان در تمام فرهنگ‌ها و دوره‌های تاریخی بوده و هست و در حکم یکی از مطلوبیت‌های زندگی به شمار می‌آید. از این رو عدالت به مثابه اصلی اساسی نیازمند توجه نظری و بررسی پژوهشی مستمر است (میرحسینی، ۱۳۹۶: ۷۸). نباید به عدالت نگاه محدود و تک‌بعدی داشت؛ چراکه عدالت در ابعاد مختلف فردی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، امنیتی و... جایگاه مختص به خود را دارد. آیت‌الله مهدوی‌کنی معتقد به لزوم جامع بودن و فراگیری عدالت در ابعاد مختلف زندگی بودند و یکی از ساحت‌های آن در بعد اجتماعی را تقدم قابلیت و شایستگی افراد در خصوص جذب و به‌کارگیری آن‌ها می‌دانستند. ایشان معتقد بودند که برای ایجاد امنیت اجتماعی، در ابتدا باید عدالت اجتماعی در جامعه به صورت نهادینه و فراگیر پیاده‌سازی شود تا در سایه آن امنیت اجتماعی ایجاد گردد (کد مربوط به ۱۲).

۲-۳- لزوم رعایت قانون و تأکید بر جامعیت آن

«نظم»، بدون «قانون» تحقق نمی‌یابد و قانون صحیح، قانونی است که همه جنبه‌های هستی انسان در آن ملحوظ گشته، برای شکوفایی استعدادهای انسان، برنامه‌ریزی درستی در آن شده باشد و چون

بشر، گذشته از بدن مادی و حیثیت هلو عیش، دارای روح الهی و فطرت توحیدی و «نفس ملهمه» به فجور و تقواست، بی‌شک علاوه بر کارهای غریزی، دارای ابعاد اخلاقی است و برتر از آن، واجد جنبه‌های اعتقادی می‌باشد. اگر قانونی، فقط جنبه‌های طبیعی و عملی او را رعایت کند و ابعاد اخلاقی و یا اعتقادی او را نادیده گیرد چنین قانونی، شایسته جامعه انسانی نیست و نمی‌تواند انسان‌ها را به سعادت نهائی برساند (جوادی آملی، ۱۳۸۸: ۴۵). این مطلب را می‌توان از فیش‌های استخراج‌شده از آثار آیت‌الله مهدوی کنی نیز فهم نمود. از دیدگاه ایشان این‌طور یافت می‌شود که باید قانون و قانون‌گرایی به‌طور گسترده در جامعه پیاده‌سازی و نهادینه شود. چراکه امنیت واقعی در سایه اجرای قانون و برقراری عدالت رخ خواهد داد (کد مربوط به ۱۵)

۳- هویت

جدول ۷: هویت به عنوان یکی از ابعاد امنیت اجتماعی از دیدگاه آیت‌الله مهدوی کنی

ردیف	فیش	منبع	دلالت	کد
۱	... تأسف حقیر این است که این مطالب (مردمی بودن مشروعیت ائمه معصومین) در مرکز تشیع گفته می‌شود. آن‌گاه که ما اعلام‌خطر می‌کنیم متوسل به مسئله آزادی بیان می‌شوند. بحث سر این نیست که مطالب بیان نشوند بلکه بحث این است که بی‌پایه‌ترین مطالب، از لحاظ سواد علمی به‌عنوان مطالب باارزش علمی به مخاطبی که آگاهی کافی ندارد ارائه می‌شود. این نوعی حیانت و تضییع حقوق آنان است.	C ۱۶۷	تأکید بر حاکمیت اخلاق در رسانه‌ها	۱
			پرهیز از انتشار اخبار و مطالب ناصحیح در فضای رسانه	۲
			عدم توهین به شعور مخاطب در فضای رسانه	۳
۲	... تربیت اسلامی اجازه‌ی تولید و پخش این مسائل را نمی‌دهد. فرهنگ قرآن و تربیت اسلامی این است که وجوه و نمونه‌های مثبت را برای مردم بگوید. چرا منفی‌ها برای مردم گفته می‌شود؟ مثبت‌ها را بگوید. شما احیاناً یک فیلم ژاپنی با این شکل پیدا نمی‌کنید که این‌قدر بی‌ادبی داشته باشد که فرزندان ما، دختران و پسران ما این‌طور بی‌ادبی‌ها را یاد بگیرند! گفته‌اند ادب را باید از بی‌ادبان آموخت ولی نباید بی‌ادبی را هم درس داد.	D ۱۳۰	تأکید بر فرهنگ و تربیت اسلامی از طریق نمایش وجوه و نمونه‌های مثبت از زندگی مسلمانان در رسانه	۴

ادامه جدول ۷: هویت به عنوان یکی از ابعاد امنیت اجتماعی از دیدگاه آیت‌الله مهدوی کنی

ردیف	فیش	منبع	دلالت	کد
۳	... این برنامه‌های طنزگونه، بدآموزی‌هایی هم داشته که مثلاً مردم ایران را که این قدر مهمان‌نوازند طوری نمایش داده‌اند که یک عده افرادی از میهمان بدشان می‌آید! درحالی‌که ایرانی‌ها اصلاً به میهمان‌نوازی معروف‌اند. حالا یک آدم خسیس و خبیثی را نمونه‌ی برنامه‌ها قرار دادن، مضر است؛ یا یک زن بددهانی را که آن‌طور با شوهرش برخورد می‌کند نمونه‌ی زن‌های ایرانی قرار دهند که زنان ما و دختران ما آن حرف‌های غلط را یاد بگیرند، این‌ها غلط است و با مسائل اسلامی همخوانی ندارد	D ۱۳۸	تأکید بر فرهنگ و تربیت اسلامی	۵
			لزوم نمایش جلوه‌های واقعی زندگی مردم در رسانه‌ها	۶
			دقت در الگوهایی که در رسانه‌ها برای مردم معرفی می‌شوند.	۷
۴	من معتقدم یکی از بینات انبیاء، آگاه کردن مردم است. مردم که آگاه شوند، می‌فهمند که در چه موقعیتی زندگی می‌کنند، در مقابل آن‌ها چه کسانی قرار گرفتند، چه کسانی خیرخواه آن‌ها هستند و چه کسانی حق آن‌ها را تضییع می‌کنند؟ و اصولاً می‌فهمند حق چیست و باطل چیست.	D ۱۳	لزوم نمایش مرزهای حق و باطل در رسانه جامعه اسلامی	۸
			دقت در آگاه‌سازی مردم بر اساس مبانی اسلامی	۹

منبع: نگارندگان

با تأمل بر دلالت‌های مطرح‌شده در جدول بالا، می‌توان نتیجه گرفت که آیت‌الله مهدوی کنی در خصوص مسئله هویت که یکی از ابعاد تأمین امنیت اجتماعی است، چند مسئله را مهم و محوری می‌دانستند که عبارت‌اند از:

۳-۱- لزوم دقت در شناخت نقاط ضعف و قوت خود

مهم‌ترین راهبرد جهت توفیق در شناخت نقاط قوت و ضعف، دقت در مفهوم خودشناسی و اجرای آن در جریان زندگی است، بدین معنی که با شناخت دقیق مبدأ، مقصد و مسیری که در آن در حرکت هستیم، بتوانیم به برنامه‌ریزی صحیح جهت رسیدن به هدف در زندگی نائل آییم. هنگامی که خودشناسی به‌طور صحیح صورت گیرد، انسان به قابلیت‌ها و توانمندی‌هایی که هم به‌صورت بالقوه و هم به‌صورت بالفعل در او وجود دارد، اشراف پیدا می‌کند و این عامل موجب رشد و پیشرفت او

می‌شود. آیت‌الله مهدوی‌کنی معتقد بودند زمانی که یک انسانی به مرحله خودشناسی رسیده باشد، اصالت هویت او در بعد فردی تصریح و روشن می‌شود و تعیین هدف و حرکت در مسیر رسیدن به آن با عمل به این مهم، امکان‌پذیرتر خواهد شد (کد مربوط به ۱۹ و ۲۰).

۳-۲- لزوم پاسداشت از عزت مسلمانان و تأکید بر هویت اصیل آن‌ها

در همان اوایل پیروزی انقلاب اسلامی، از مهم‌ترین اهداف حضرت امام خمینی (ره)، قدرتمندی توأم با قدرت اعتقادی بالا بوده است. این مهم را می‌توان در موضع‌گیری‌های ایشان و انقلابیون مشاهده کرد. آیت‌الله مهدوی‌کنی، به‌عنوان یکی از افراد شاخص در انقلاب نیز دقیقاً همین نظر را داشته‌اند. با دقت در این نکته می‌توان فهم کرد که در مسئله قدرتمندی جمهوری اسلامی، یکی از مهم‌ترین اهداف، پاسداشت از عزت و سربلندی مسلمانان است. پایبندی جامعه اسلامی به قدرت اعتقادی اسلام، موجب حفظ و تقویت هویت خود می‌شود و این مهم نتیجه‌ای جز افزایش عزت و اقتدار در پی نخواهد داشت (کد مربوط به ۲۱ و ۲۲).

۳-۳- تأکید بر سبک زندگی اسلامی

سبک زندگی اسلامی با همه ابعاد زندگی فرد مرتبط است و این، اسلامی است که نمی‌تواند بی‌ارتباط با عواطف، شناخت و نیت‌ها باشد. بر این اساس هر رفتاری که بخواهد مبنای اسلامی داشته باشد، باید حداقل‌هایی از عواطف، شناخت و نیت‌ها را پشتوانه خود قرار دهد (عاشوری، ۱۳۹۳: ۱). اگرچه تحول در سبک زندگی بسیار سخت است، اما روند روبه‌تعالی معنوی ایجاد می‌کند که انسان مؤمن، دائم در جستجوی بهینه‌سازی اوقات عمر برآمده و سعی در اصلاح، تنظیم و تقویت و در نهایت بهره‌مندی بهتر از فرصت عمر نماید. یکی از راه‌های استفاده کیفی‌تر از زندگی، ویرایش در لایه‌های زندگی است. سبک زندگی همواره در ابعاد فردی و اجتماعی نیاز به بازنگری و ارتقا دارد (فیضی، ۱۳۹۲: ۳۹). به همین جهت است که آیت‌الله مهدوی‌کنی تأکید بسزایی در خصوص سبک زندگی دارند. طبیعتاً سبک زندگی هر جامعه تأثیر مستقیمی بر هویت افراد آن جامعه خواهد داشت، لذا با توجه به تلاش امروزه غرب در جهت تغییر سبک زندگی و بالطبع تغییر هویت در کشورهای دنیا به‌ویژه کشورهای اسلامی، باید مسئولان فرهنگی به این مهم تلاش وافر داشته باشند (کد مربوط به ۲۳).

۴- گسست‌های اجتماعی

جدول ۸: گسست‌های اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد امنیت اجتماعی از دیدگاه آیت‌الله مهدوی‌کنی (ره)

ردیف	فیش	منبع	دلالت	کد
۱۷	...قبل از اینکه خدمت شما بیایم گزارشی از وضع روحانیون تهران می‌خواندم که سخت متأثر و متألّم شدم. در این گزارش آمده پس از پیروزی انقلاب اسلامی برخی از آقایان علما و روحانیون و ائمه مساجد، شهر یا خانه خود را نوسازی کرده و بر طبقات آن افزوده‌اند و عده‌ای هم به شمال تهران کوچ کرده‌اند؛ این نوع عملکرد از دید مردم پنهان نیست و به‌طور منفی آثار بدی در دید آن‌ها خواهد داشت. نمی‌گویم یک روحانی همیشه در یک‌منزل کوچک باشد اما ملاحظات شرایط روز کشور و وضعیت اقتصادی امری حیاتی است.	KC	لزوم دقت در ساده زیستی مسئولان و روحانیون	۲۴
			زندگی اشرافی مسئولین و روحانیون عاملی است در جهت شکل‌گیری نگاه بدبینانه مردم به‌نظام اسلامی	۲۵
			لزوم تناسب زندگی مسئولان و روحانیون با توجه به شرایط روز کشور	۲۶
۱۸	ایشان یک فرد کاملاً اجتماعی و مردمی بود. مردم نسبت به او احساس غریبگی نمی‌کردند و با او احساس یگانگی داشتند. مردم برای احترامی که به ایشان قائل بودند، هیچ فاصله‌ای بین خودشان و ایشان نمی‌دیدند.	KD	تلاش در جهت ایجاد و حفظ ارتباط نزدیک مسئولان و روحانیون با مردم	۲۷
۲۰	ایشان معتقد بود روحانیت باید شأن خود را حفظ کند. دعوای علنی در جامعه به صلاح روحانیت نیست و این موجب می‌شود اعتبار این قشر میان مردم کاهش یابد. راه حفظ وحدت این است که روحانیت اعتدال را رعایت کنند و موضع‌گیری‌های تند و افراطی نداشته باشند	KB	دقت در ایجاد اتحاد میان روحانیت و تلاش در راستای عدم شکاف میان آن‌ها	۲۹
۲۱	کمیته‌ها متشکل از نیروهای خودجوش مردمی بود. بسیاری از مردم جامعه به همراه علما و روحانیون به خاطر انقلاب وارد میدان شدند.	C ۲۲۴	مدیریت در راستای کاهش هرچه بیشتر فاصله میان دولت و مردم	۳۰
۲۲	ما امروز در مقابل دشمنی قرار گرفته‌ایم که مظهرش در خاورمیانه، اسرائیل و صهیونیسم است. ما اگر بخواهیم با صهیونیسم مبارزه کنیم، باید ملت اسلام را بیدار کنیم و با اتحاد و اتفاق و وحدتی که ندای امام امت است همه باهم ملت‌های اسلامی را حرکت دهیم و این جمعیت یک‌میلاردی را به‌هم‌پیوسته کنیم با مشت‌های گره‌کرده تا به دهان اسرائیل و صهیونیسم و آمریکا بکوبد و مسلماً پیروز خواهید بود ان‌شاءالله؛	D ۴۶	لزوم مدیریت شکاف‌های درون کشور و اهمیت اتحاد و همدلی در برابر دشمن	۳۱

ادامه جدول ۸: گسست‌های اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد امنیت اجتماعی از دیدگاه آیت‌الله

مهدوی کنی (ره)

ردیف	فیش	منبع	دلالت	کد
۲۳	برادران مسلمان ... بیاپید به دولت در عمل به قوانین کمک کنید تا دولت بتواند مملکت را اداره کند. چون اگر مردم در یک دولت اسلامی مقررات را رعایت نکنند، دولت هر چه قدر هم خوب و عالی باشد نمی‌تواند مملکت را اداره کند. حرفی که ماقبل از انقلاب می‌زدیم این بود که اگر دولت اسلامی شد همه‌ی مردم برای خودشان پلیس‌اند و همه‌ی مردم مأمور دولت‌اند. دیگر تفاوتی بین دولت و ملت نیست.	D ۱۰۰	لزوم همگرایی میان دولت و ملت	۳۲
			باید عملکرد دولت طوری باشد که مردم آن را از خود بدانند	۳۳
			اهمیت رعایت قانون در مدیریت مطلوب جامعه	۳۴
			مردمی کردن امنیت	۳۵
۲۴	انقلاب یک محافظ می‌خواهد که از جنس خودش باشد که امام با تیزی خاص خودش این محافظ انقلاب از جنس انقلاب را با رسمیت بخشیدن به این اجماع امنیتی_انتظامی به نام کمیته، محقق کردند. از جنس خود مردم. انقلاب‌های قبلی هم در مملکت صورت گرفته و به شکست انجامیده است.	KH	تأکید بر امنیت اجتماعی شده (لزوم پیش رفتن بعضی از امور توسط مردم)	۳۶
۲۵	در اسلام دستورهایی داریم که کارهای خوب، احسان، کمک‌های اجتماعی، اقتصادی و رفع مشکلات عمومی مردم را باید با همکاری و همیاری مردم انجام دهیم. آن چیزی که می‌تواند در نظام جمهوری اسلامی زمینه‌های خیر و احسان عمومی، بر و ایثار و تقوای اجتماعی را فراهم کند، کمک مردم و وارد شدن مردم در صحنه‌ی نیکوکاری و تقواست.	D ۸۴	لزوم وارد شدن مردم در صحنه‌های امداد اجتماعی و همکاری نزدیک با دولت	۳۷
۲۶	لااقل یک تقاضای مردم این است که خود شما یا یک فرد دیگر که تعیین می‌کنید درد دل مردم را بشنود تا حداقل عقده‌ی مردم ریخته شود. اگر هم کاری را انجام نمی‌دهید اقلاً درد دل مردم را بشنوید که مردم درد دل زیاد دارند	D ۱۵۸	ضرورت ارتباط مستقیم مسئولان با مردم و شنیدن درد دل آن‌ها به‌طور مستقیم	۳۸

منبع: نگارندگان

با تأمل بر دلالت‌های مطرح‌شده در جدول بالا، می‌توان نتیجه گرفت که آیت‌الله مهدوی کنی در خصوص گسست‌های اجتماعی که یکی از ابعاد امنیت اجتماعی است، چند مسئله را مهم و محوری می‌دانستند که عبارت‌اند از:

۴-۱- لزوم تناسب زندگی مسئولان و روحانیون با توجه به شرایط روز کشور

مسئله شکاف و تعمیق آن، در اندیشه آیت‌الله مهدوی‌کنی از اهمیت بالایی برخوردار است به طوری که ایشان در برخی از بیاناتشان صریحاً این نکته را به مسئولین و روحانیون گوشزد می‌کردند که وضعیت معیشت مسئولان و روحانیون باید بیشترین شباهت را با معیشت مردم داشته باشد، چراکه اگر این گونه شود، مردم، مسئولان را از خود می‌دانند و از آن‌ها حرف‌شنوی خواهند داشت اما اگر این مهم رعایت نشود باعث می‌شود که مردم احساس کنند حقشان در حال تضعیف شدن است و نتیجه آن برهم خوردن فضای اقتصادی جامعه و نهایتاً ایجاد تهدید برای امنیت اجتماعی می‌شود (کد مربوط به ۲۴ و ۲۵ و ۲۶).

۴-۲- تلاش در جهت ایجاد و حفظ ارتباط نزدیک مسئولان و روحانیون با مردم

زمانی که یک دولت، پشتوانه مردمی خود را از دست دهد، آنگاه می‌توان گفت که پایه‌های آن دولت در حال فروپاشی است. لذا اینکه مردم با دولت در کنار یکدیگر باشند از اهمیت بالایی برخوردار است اگر این طور شود، بر بسیاری از بحران‌ها فائق خواهند آمد. آیت‌الله مهدوی‌کنی به درستی این مسئله را فهم کرده بودند. در آثار مربوط به ایشان مسئله لزوم همگرایی میان دولت و ملت و نیز پرهیز از تعمیق شکاف‌ها میان این دو به چشم می‌خورد. ایشان معتقد بودند که بخشی از امور باید به خود مردم واگذار شود و زمام آن در دست مردم باشد، (البته با نظارت حاکمیت) که این مسئله موجب می‌شود تا مردم خود را به‌عنوان جزئی از حاکمیت بدانند و سعی کنند خلأهای موجود آن را بپوشانند (کد مربوط به ۲۷ و ۲۹ و ۳۰ الی ۳۳).

۴-۳- تأکید بر امنیت اجتماعی شده (لزوم پیش رفتن بعضی از امور توسط مردم)

همان‌طور که در مورد (ب) ذکر آن رفت، آیت‌الله مهدوی‌کنی تأکید بسیاری بر اجتماعی شدن امور داشتند. ایشان به‌عنوان یکی از شاخص‌ترین افراد در تأمین امنیت کشور در اوایل پیروزی انقلاب اسلامی، از همان ابتدا سعی در تأمین امنیت کشور به‌صورت مردمی داشتند، شاهد مثال این مسئله را می‌توان در نحوه مدیریت ایشان در کمیته‌های انقلاب اسلامی ملاحظه نمود. به طوری که ایشان در جذب نیروهای کمیته انقلاب اسلامی تأکید داشتند که نیروها باید از جنس خود مردم باشند تا با درک مناسب وضعیت مردم بتوانند امنیتشان را تأمین کنند چراکه اگر نیروها از خود مردم نباشند، این درک صورت نخواهد گرفت و نوعی چالش در تأمین آرامش و امنیت مردم به وجود خواهد آمد (کد مربوط به ۳۵ و ۳۶).

۵- نظم اجتماعی

جدول ۹: نظم اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد امنیت اجتماعی از دیدگاه آیت‌الله مهدوی کنی (ره)

ردیف	فیش	منبع	دلالت	کد
۲۷	جلسات به طور مرتب بود. ما عضو شورای مرکزی کمیته بودیم که چند نفر بودیم. بنده، آقای عمید زنجانی، ایروانی و آقای خسروشاهی که در شورای مرکزی بودیم. پیش از آفتاب ما هرکجا که بودیم، باید به کمیته مرکز و در خدمت آقای مهدوی می‌آمدیم. آنجا تمام مناطق تنظیم می‌شد و همه‌اش درباره مناطق و کارها صحبت می‌شد.	KI	اتخاذ نگاه مدیریت	۳۹
			تشکیلاتی در ایجاد نظم اجتماعی	
۲۸	باید اموال ضدانقلاب، اموال درباری‌ها و کاخ‌ها حفاظت شود،... تدبیر جمعی آقای مهدوی این بود که این اموال توسط یکی از معتمدین خود آن فامیل نگهداری شود. لذا ما آمدیم و به هرکدام از این وزیرها، درباری‌ها و... گفتیم که در فامیلتان به چه کسی اعتماد دارید؟! گفتند مثلاً فلانی، آوردیمش و گفتیم خانه و اموالش تحویل تو، صورت جلسه کردیم و به ایشان دادیم. گفتیم: به موقعش سراغت می‌آییم. اصلاً خود او نگهبان ما شد.	KH	استمرار در کنترل برنامه‌ها و هماهنگی میان آن‌ها	۴۰
			خلاقیت و نوآوری در مدیریت نظم اجتماعی	۴۱
۲۹	من طبعاً با درگیری که توسط منافقین و گروهک‌های ضدانقلاب انجام می‌شد مخالف بودم و معتقد بودم که اقدامات آن‌ها غیرقانونی است؛ اما با توجه به سیاست مصوب شورای انقلاب، نیروهای انتظامی از کمیته و شهربانی موظف به مدارا بودند و حتی المقدور از درگیری با این گروه‌ها پرهیز می‌کردند.	C ۲۱۷	برخوردار از الگوی امنیت اجتماعی و بهره‌گیری از توان اجتماعی در مدیریت نظم	۴۲
			تلاش در جهت برخورد نرم با نیروهای مخالف در جامعه	۴۳
۳۰	البته باید عرض کنم که ما در مسائل، تبعیت از امام را لازم می‌دانستیم، چنان‌که حالا هم تبعیت از رهبر را لازم میدانیم. اگر چیزی برخلاف رأی‌مان هم باشد در صورتی که دستوری صادر بشود دستور را عمل می‌کنیم و هرچند برخلاف نظرمان باشد. ناگفته نماند که ما به دستور شخص امام، سفارت آمریکا را محافظت می‌کردیم،	C ۱۶۰	لزوم تبعیت از امام و رهبری	۴۴

منبع: نگارندگان

با تأمل بر دلالت‌های مطرح‌شده در جدول بالا، می‌توان نتیجه گرفت که آیت‌الله مهدوی کنی در خصوص نظم اجتماعی که یکی از ابعاد تأمین امنیت اجتماعی است، چند مسئله را مهم و محوری می‌دانستند:

۱-۵- اتخاذ نگاه مدیریت تشکیلاتی در ایجاد نظم اجتماعی

مدیریت تشکیلاتی و نگاه سازمانی نسبت به فعالیت‌ها یکی از زمینه‌های رساندن افراد و گروه‌ها به کمال است. مدیریت تشکیلاتی را می‌توان یکی از مهم‌ترین عوامل پیروزی انقلاب اسلامی به شمار آورد چراکه لازمه انجام کارهای بزرگ این است که افراد، خود را ملزم به کار تشکیلاتی کرده و برای تحقق بخشیدن به اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی گام بردارند. آیت‌الله مهدوی کنی یکی از شخصیت‌هایی که در جریان پیروزی انقلاب، بر لزوم مدیریت بر مبنای کار تشکیلاتی تأکید داشتند چراکه در آن دوران سخت، بهترین راهبرد جهت حل مشکلات ناشی از فشارهای داخلی و خارجی، مدیریت نظم اجتماعی بر مبنای کار تشکیلاتی بود (کد مربوط به ۳۸.۳۹).

۲-۵- تلاش در جهت برخورد نرم با نیروهای مخالف در جامعه

یکی از اصول راهبردی در مدیریت نظم اجتماعی این است که باید در قدم اول در برابر معترضان، به نرمی برخورد شود و اگر مسئله به تعارض کشیده شد، آنگاه از قدرت سخت، برای کنترل نظم اجتماعی استفاده شود چراکه اگر در همان ابتدا راهبرد سرکوب مخالفان اعمال شود، باعث جری‌تر شدن مخالفان شده و مدیریت نظم اجتماعی با مشکل همراه خواهد شد (کد مربوط به ۴۰).

۳-۵- دقت در ممانعت از ایجاد فساد در میان کارگزاران نظام

در هر تشکیلات و ساختاری طبیعی است که اگر نظارت مؤثر وجود نداشته باشد، رفته‌رفته کارگزاران آن سازمان به سمت فساد پیش روند لذا در راستای تأمین نظم اجتماعی، ضروری است تا نظارت دقیق بر تشکیلات و سازمان‌های مختلف ذیل حاکمیت صورت گیرد. اگر چنین نظارتی وجود نداشته باشد، متهمان می‌توانند این ادعا را داشته باشند که در صورت وجود نظارت صحیح به دام فساد نمی‌افتادند. پس باید از همان ابتدا، مسئله نظارت یکی از بنیان‌های اصلی هر تشکیلات و سازمانی باشد (کد مربوط به ۴۱).

۴-۵- دقت در تناسب میزان لغزش و تنبیه متناسب با آن

یکی از مسائل راهبردی که آیت‌الله مهدوی کنی در خصوص نظم اجتماعی بدان دقت می‌کردند، مسئله همخوانی میزان لغزش و تنبیه متناسب با آن است. اگر این تناسب رعایت شود، در سایه آن عدالت شکل گرفته و اعتماد عمومی را افزایش می‌دهد، اما اگر این تناسب رعایت نشود و نیز باهدفی غیر از افزایش کارایی صورت گیرد، نه تنها به نظم اجتماعی کمک نکرده، بلکه تا حدودی، آن را تهدید می‌کند (کد مربوط به ۴۳ و ۴۵).

نموار ۲: مدیریت امنیت اجتماعی آیت‌الله مهدوی کنی

منبع: نگارندگان

نتیجه‌گیری

ما هنگامی از مدیریت امنیت اجتماعی فهم درستی پیدا خواهیم کرد که در قدم اول به تعریفی دقیق از امنیت و امنیت اجتماعی نائل آییم؛ بنابراین در این مقاله پس از معرفی پیشینه پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه امنیت اجتماعی و سیره آیت‌الله مهدوی کنی، تعریفی جامع از امنیت و امنیت اجتماعی ارائه شده است. در مرحله بعد جستجوی دقیق، در منابع موجود در سیره آیت‌الله مهدوی کنی صورت گرفته است و تلاش شد پنج مؤلفه از مؤلفه‌های امنیت اجتماعی، با روش تحلیل محتوا از آثار ایشان به دست آورده شود که عبارت‌اند از: رسانه، هویت، عدالت اجتماعی، شکاف اجتماعی و نظم اجتماعی. آیت‌الله مهدوی کنی علی‌رغم اینکه مسئول تأمین امنیت داخلی در شرایط دهه‌ی اول انقلاب اسلامی بودند، اما قصد بیان مستقیم دیدگاه خود، در خصوص معنا و مفهوم امنیت و نیز ارائه الگو جهت مدیریت امنیتی را نداشتند، لذا با تحلیل دقیق از آثار مذکور به این نتیجه رسیدیم که امنیت و مفهوم آن در اندیشه و عمل ایشان، به‌عنوان یک سیاستمدار صادق و فقیه انقلابی، از جایگاهی والا برخوردار است. از نتایج تحقیق این‌طور می‌توان برداشت نمود که: نحوه مدیریت امنیت اجتماعی در سیره آیت‌الله مهدوی کنی بدین شکل بوده است که حوزه‌هایی همچون رسانه، هویت، عدالت اجتماعی، شکاف اجتماعی و نظم اجتماعی از جایگاه بسزایی در میزان تأمین امنیت اجتماعی برخوردارند. ایشان در حوزه رسانه معتقدند که باید مبنای امور در همه حوزه‌ها به‌ویژه در این بخش، اخلاق و عمل مبتنی بر اخلاق باشد چراکه در صورت عدم آن، مسیر رسانه به سمت انتشار اطلاعات ناصواب و نیز مخدوش‌سازی مرزهای حق و باطل پیش خواهد رفت. مؤلفه دیگری که آیت‌الله مهدوی کنی بر آن تأکید دارند، مسئله هویت است به‌طوری‌که پس از بیان اهمیت خودشناسی، معتقدند اگر جامعه بر هویت اصیل اسلامی خود تأکید و تلاش ورزد و نیز از عزت و استقلال مسلمین دفاع کند، یکی از مهم‌ترین نتایج آن بهبود امنیت اجتماعی می‌باشد. مؤلفه سومی که در دیدگاه ایشان یافت می‌شود، مسئله عدالت اجتماعی است؛ عدالتی که در آن مواردی همچون: تقدم ضوابط بر روابط، لیاقت، کارآمدی، نظارت، شفافیت، عدم تبعیض در اجرای قانون و ... از جایگاه مهمی برخوردار است. از دیگر مؤلفه‌های امنیت اجتماعی در سیره آیت‌الله مهدوی کنی، مسئله شکاف‌ها و گسست‌های اجتماعی است به‌طوری‌که مهم‌ترین راهبرد ایشان در این خصوص، کاهش هرچه بیشتر فاصله میان دولت و مردم است به‌طوری‌که باید مردم دولت را از خود بدانند و با بر عهده گرفتن برخی از امور دولت و نیز با ایجاد نوعی همگرایی و تأکید بر مسئله وحدت، نهایتاً جامعه‌ای امن شکل گیرد. آخرین

مؤلفه‌ای که از دیدگاه آیت‌الله مهدوی استخراج شد، مسئله نظم اجتماعی و تأثیر مستقیم آن بر امنیت اجتماعی است به گونه‌ای که ایشان معتقدند باید از راهبرد مدیریت تشکیلاتی و نیز با استفاده از خلاقیت و نوآوری به تأمین امنیت اجتماعی کمک کرد.

منابع

الف- منابع فارسی

- اشتراوس، لئو (۱۳۷۳) *فلسفه سیاسی چیست؟* ترجمه فرهنگ رجایی، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- افتخاری، اصغر. موحدیان، میلاد (۱۳۹۶)، «ابعاد مفهومی مدارای سیاسی در جامعه اسلامی با تأکید بر سیره آیت‌الله مهدوی کنی»، *دو فصلنامه علمی- پژوهشی دانش سیاسی*، سال سیزدهم، شمار دوم، صص ۳۵-۵۸.
- امام خمینی، سید روح ... (۱۳۷۰)، *صحیفه امام خمینی (ره)*، جلد دوم، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- بوزان، باری (۱۳۷۸). *مردم، دولت‌ها و هراس*. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، صص ۱۸۳.
- جعفری هفتخوانی، نادر (۱۳۹۳) *سیاست اخلاقی و اخلاق سیاسی*، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق.
- جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۸)، *ولایت فقیه، ولایت فقاهت و عدالت*، تهران: مرکز نشر اسراء.
- خواجه سروی، غلامرضا (۱۳۸۴)، *خاطرات آیت‌الله مهدوی کنی*، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- رضوانی، روح‌الله (۱۳۸۹)، «تحلیل محتوا»، *فصلنامه پژوهش*، شماره اول، صص ۱۳۷-۱۵۶.
- روشندل، جلیل (۱۳۷۴)، *امنیت ملی و نظام بین‌المللی*، تهران: انتشارات سمت.
- شایگان، فریبا (۱۳۹۱)، «بررسی شاخص‌های امنیت اجتماعی از منظر آیت‌الله سید علی خامنه‌ای»، *فصلنامه نظریه‌های اجتماعی متفکران مسلمان*، سال دوم، شماره اول، صص ۱۱۳-۱۴۰.

- عاشوری، جمال (۱۳۹۳)، «سبک زندگی اسلامی راه‌کار برخورد با گسست نسلی خانواده‌ها»، *پژوهش‌های اجتماعی اسلامی*، دوره ۲۰، شماره ۱۰۰، صص ۸۱-۱۰۲.
- عادل مهربان، مرضیه (۱۳۹۴)، *مروری بر تحلیل محتوای کیفی و کاربرد آن در پژوهش*. اصفهان: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی.
- کریمایی، امیر اعظم (۱۳۸۴)، «تأملی در شناخت امنیت اجتماعی»، *دانش انتظامی*، شماره ۲۷، صص ۱۳۹-۱۶۲.
- فولادی، محمد (۱۳۸۹)، «اخلاق و رسانه». *مجله معرفت اخلاقی*، شماره سوم، صص ۱۱۹-۱۴۳.
- فیضی، مجتبی (۱۳۹۲)، «درآمدی بر سبک زندگی اسلامی»، *مجله معرفت*، سال ۲۲، شماره ۱۸۵، صص ۲۷-۴۲.
- محمدی، علی (۱۳۹۳)، «اولویت‌بندی وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی و رتبه‌بندی استان‌های کشور»، *فصلنامه انتظام اجتماعی*، سال ششم، شماره سوم.
- میرحسینی، مهسا (۱۳۹۶)، *عدالت اجتماعی، شاخص‌ها و لوازم تحقق آن از دیدگاه امام خمینی*، پرتال امام خمینی، کد مطلب ۱۵۴۵۹۸.
- مهدوی کنی، محمدرضا (۱۳۹۰)، *عقل و دین*، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- مهدوی کنی، محمدرضا (۱۳۹۳)، *علم و عمل ایمانی*، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- هاشمی، سید علی، رنجبر آذربایجان، مهدی (۱۳۸۷)، *تاریخ شفاهی کمیته‌ی انقلاب اسلامی*، تهران: انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- یزدانی، عنایت‌الله و زهرا صادقی (۱۳۸۹)، «امنیت اجتماعی و تأثیر آن بر امنیت ملی ایران»، *ماهنامه مهندسی فرهنگی ایران*، شماره‌های ۳۹ و ۴۰، صص ۴۸-۶۴.

ب- منابع انگلیسی

- Riffe, D. S. Lacy, and F.G. Fico, *Analyzing media messages: Using quantitative content analysis in research*. 2006: Routledge.